

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-17>

УДК 336.64

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

FINANCIAL SUPPORT FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

Солодовнік Олеся Олександрівна

доктор економічних наук, професор,

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0636-533X>

Solodovnik Olesia

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Стаття присвячена дослідженню теоретико-методологічних засад фінансового забезпечення сталого розвитку підприємств та обґрунтуванню потенційних джерел фінансування заходів сталого розвитку на підприємствах в Україні. Надано сутнісну характеристику фінансування сталого розвитку та його специфіки, що визначають потенціал упровадження таких ініціатив у вітчизняних умовах. Встановлено, що фінансування сталого розвитку підприємств здійснюється із залученням широкого кола учасників на засадах співробітництва та партнерства з урахуванням їхніх інтересів. Відповідно до даного концепту запропоновано авторське визначення поняття «фінансове забезпечення сталого розвитку», обґрунтовано додаткові джерела фінансування підприємства, доцільність і моделі застосування ППП для фінансування сталого розвитку та запровадження міжнародного досвіду державної підтримки ініціатив сталого розвитку.

Ключові слова: детермінанта, джерело, модель, публічно-приватне партнерство, сталий розвиток, фактор, фінансове забезпечення, фінансування, форма.

The enterprise's recognition and support of the concept of sustainable development leads to significant transformation in all spheres of its activity, particularly in the financial sphere. The purpose of this article is to study the theoretical and methodological foundations of financial support for the sustainable development of enterprises and to substantiate potential sources of financing sustainable development measures at enterprises in Ukraine. The research uses general scientific methods of theoretical analysis, comparison, generalization and systematization. The essential characteristics of sustainable development financing, its specifics and determinants, which determine the potential of implementation and development of such initiatives in domestic conditions, are provided. It was established that the financing of the sustainable development of the enterprise is carried out with the involvement of a wide range of participants on the basis of cooperation and partnership, taking into account their interests. In accordance with this concept, the author's definition of the concept of "financial support of sustainable development" is proposed. The need to attract additional sources of financing for the enterprise, namely: loans from international financial organizations and resources of supranational state administration bodies (within the framework of integration associations), is substantiated. The expediency of using public-private partnership for financing sustainable development projects is proven, its basic models are given and characterized – models of public, private, mixed and project financing. Prospective methods of state support for sustainable development initiatives in Ukraine, which are used in foreign countries, have been identified, in particular: guarantees, resource mobilization risk insurance, grants, preferences and tax benefits. The practical value of the research results highlighted in the article lies in the formation of a theoretical and methodological basis for improving the financial mechanism at domestic enterprises that implement the concept of sustainable development.

Keywords: determinant, factor, financial support, financing, form, model, public-private partnership, source, sustainable development.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть соціально-економічний розвиток в багатьох країнах світу характеризується посиленням негативних впливів діяльності

підприємств на екологію та суспільство. Для вирішення цієї проблеми уряди країн та міжнародні організації об'єднали свої зусилля і визначили пріоритети сталого розвитку, яких

мають дотримуватися підприємства, проваджуючи господарську діяльність.

Переорієнтація підприємств на досягнення цілей сталого розвитку вимагає здійснення капіталоємних інвестиційних проєктів, що потребує залучення значних обсягів фінансових ресурсів з різних джерел та забезпечення їх ефективного використання. Проте, традиційні форми, моделі та інструменти фінансування підприємств демонструють свою обмеженість у реалізації таких стратегічних ініціатив. Тому, в сучасних умовах особливої актуальності набуває завдання формування фінансового забезпечення підприємств на засадах сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми і тенденції фінансування підприємств постійно знаходяться в полі зору вітчизняних і зарубіжних дослідників. Вагомий внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі відомі вчені, як В. Базилевич, І. Бланк, Р. Брейлі, Є. Брігхем, О. Василик, О. Кириленко, С. Лондар, І. Лютий, С. Майерс, В. Опарін, А. Поддєрьогін, О. Терещенко, В. Федосов, А. Шапіро та ін. Проте дослідження сутності, особливостей і перспектив фінансового забезпечення сталого розвитку підприємств в сучасних реаліях вітчизняної економіки залишається невирішеним науково-прикладним завданням.

Мета статті – дослідити теоретико-методологічні засади фінансового забезпечення сталого розвитку підприємств та обґрунтувати потенційні джерела фінансування заходів сталого розвитку на підприємствах в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. № 722/2019 орієнтирами для визначення пріоритетних напрямів і цільових показників у стратегічному плануванні розвитку на всіх рівнях є система глобальних Цілей сталого розвитку до 2030 року, які проголошено у резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 на саміті 2015 р. «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 р.», адаптовано з урахуванням специфіки розвитку України та викладено у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [1].

Термін «сталий розвиток» походить від англійського терміну «sustainable development», що означає сталий, стабільний розвиток. Сталий розвиток – процес змін, в якому

експлуатація природних ресурсів, напрям інвестицій, орієнтація науково-технічного розвитку, розвитку особистості та інституційні зміни погоджені одне з одним і посилюють теперішній і майбутній потенціал для задоволення людських потреб і прагнень [2]. За визначенням Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку, яке набуло найбільшого поширення у наукових дослідженнях та імplementоване у законодавство багатьох країн, «сталий розвиток – це такий розвиток, що задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби» [3].

Прийняття суб'єктами господарювання парадигми сталого розвитку призводить до суттєвих трансформацій – у цільовій орієнтації їх діяльності (триєдиний підсумок), у характері відносин (колаборація на засадах суспільної солідарності) і відповідальності (корпоративна відповідальність за сталий розвиток), впливає на формоутворення (нові організаційно-правові форми) [4]. Сталий розвиток передбачає збалансованість трьох вимірів – економічного, соціального й екологічного.

Підґрунтям реалізації проєктів сталого розвитку підприємств є систематичне фінансування, що потребує мобілізації фінансових ресурсів широкого кола зацікавлених груп стейкхолдерів, використання спеціалізованих фінансових моделей, інструментів і методів інвестування. Під фінансуванням сталого розвитку підприємства будемо розуміти діяльність підприємства, фінансових установ, держави та інших стейкхолдерів на засадах співробітництва і партнерства, яка пов'язана із забезпеченням фінансовими ресурсами потреб підприємства щодо реалізації його стратегії та досягнення цілей сталого розвитку в економічній, екологічній та соціальній сферах.

В економічній літературі поняття «забезпечення» вживається у трьох значеннях: 1) як сукупність методів, методик способів, прийомів для систематичного послідовного виконання якої-небудь роботи і засобів; 2) як сукупність ресурсів, якими забезпечують існування (функціонування) системи, гарантують виконання зобов'язань; 3) як сукупність прийнятих заходів, створення умов, що сприяють нормальному протіканню економічних процесів. Відповідно, у фінансовій науці сформувались підходи до розуміння сутності поняття «фінансове забезпечення».

Так, в рамках першого підходу Ю.М. Жукова, акцентуючи увагу на методах і формах фінансування, під фінансовим забезпеченням пропонує розуміти «один із двох методів фінансового впливу на соціально-економічний розвиток, який реалізується на основі відповідної системи фінансування та може здійснюватися у трьох формах: самофінансування, кредитування, зовнішнє фінансування» [5]. М. М. Забаштанський, розглядаючи поняття «фінансове забезпечення» з позицій другого – ресурсного підходу, визначає його як «відносини з приводу формування та розподілу обсягу фінансових ресурсів, достатніх для виконання виробничих завдань, інвестиційно-інноваційного розвитку та підтримки фінансової стійкості суб'єктів господарювання» [6]. Найбільш загальну дефініцію даної категорії, сформульовану відповідно третього підходу, який зосереджується на заходах і створенні необхідних умов, запропоновано відомим вітчизняним вченим-фінансистом О. Д. Василюком: «фінансове забезпечення – це визнана законодавством сукупність заходів, спрямованих на створення фінансової бази для досягнення певних цілей» [7].

Разом із тим, на сьогодні найбільшого поширення набув комплексний підхід у визначенні поняття «фінансове забезпечення», який поєднує декілька ключових позицій. Наприклад, В. П. Ільчук і Т. О. Шпомер під фінансовим забезпеченням розуміють «взаємопов'язану сукупність джерел, форм і методів, що реалізують певну технологію фінансування розвитку об'єктів виробничої, соціальної чи будь-якої іншої сфери діяльності суб'єктів соціально-економічних відносин» [8]. Погоджуючись із зазначеними та іншими вченими, що комплексний підхід дає змогу найбільшою мірою врахувати істотні ознаки цього багатоаспектного і багатогранного поняття, під фінансовим забезпеченням сталого розвитку будемо розуміти сукупність джерел, форм, методів та інструментів формування й ефективного використання фінансових ресурсів для реалізації заходів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку.

Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні та залучені кошти. Власні фінансові ресурси формуються під час створення підприємства та в процесі провадження ним господарської діяльності. Їх основними джерелами є: внески засновників під час формування статутного капіталу; додаткова емісія та розміщення акцій (для підприємства, створеного у формі

акціонерного товариства); додаткові пайові та інші внески в статутний капітал підприємства; амортизаційні відрахування; валовий дохід; прибуток. До фінансових ресурсів підприємства, що формуються із зовнішніх джерел, відносяться: фінансові ресурси, що мобілізуються на фінансовому ринку (кошти від емісії та продажу акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, кредити банківських установ та позики юридичних і фізичних осіб, фінансовий лізинг, факторинг); фінансові ресурси, що отримуються в порядку перерозподілу (ресурси, отримані від головних компаній, концернів, бюджетні асигнування, дивіденди та відсотки за цінними паперами інших емітентів, страхові відшкодування). Втім, з огляду на велике суспільне значення проєктів сталого розвитку та їх соціальну й екологічну спрямованість для їх фінансування залучаються також: кредити міжнародних фінансових організацій і ресурси наднаціональних органів державного управління (в рамках інтеграційних об'єднань).

Формування та використання фінансових ресурсів підприємства відбувається під впливом різноманітних факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ його функціонування. Детермінантами формування фінансових ресурсів для реалізації заходів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку підприємства є: діяльність міжнародних фінансових організацій, стан міжнародних фінансових ринків, стан національної економіки та сфери державних фінансів, інфляція, валютний курс, ставки оподаткування та податкові пільги, стан фінансового ринку, доступність банківських кредитів, процентні ставки, нормативно-правове регулювання, що здійснюється в країні, стан споживчого попиту та дохід споживачів, відносини з контактними аудиторіями, фінансова та інвестиційна політики підприємства, стан забезпечення ефективного перебігу процесів на підприємстві, рівень рентабельності, дивідендна політика, дохідність проєктів сталого розвитку, структура виробленої продукції (робіт, послуг) і собівартості, якість податкового та управлінського обліку тощо.

Формування фінансових ресурсів за рахунок використання різних джерел дозволяє підприємству адекватно реагувати на зміну умов реалізації проєктів сталого розвитку. Проте, оскільки такі проєкти є відносно новими для України, а отже, не всі зовнішні інвестори обізнані щодо перспектив отримання фінансових вигід та досягнення позитивного соціального / екологічного ефекту,

тому на початковому етапі втілення ініціатив сталою розвинутою важливу роль відіграють джерела власних фінансових ресурсів підприємства [4; 9].

У вітчизняній практиці господарювання найбільшого поширення набули такі форми фінансування процесів функціонування і розвитку підприємств, як:

– Самофінансування – система господарювання, за якої всі витрати як на просте, так і на розширене відтворення підприємства забезпечуються ним із власних джерел, без залучення коштів державного бюджету [10, с. 476]. За такої системи фінансування проєктів сталою розвинутою здійснюється за рахунок прибутку підприємства без залучення бюджетних асигнувань та інших зовнішніх фінансових ресурсів.

– Кредитування – надання суб'єктові господарювання банківських кредитів на засадах платності, строковості й повернення [10, с. 288]. На сьогодні в Україні активізація банківського кредитування сталою розвинутою підприємств, зокрема ініціатив «зеленого» курсу, є одним із пріоритетів грошово-кредитної політики. Тому кредитування, що здійснюється в рамках спільних програм вітчизняних банків і міжнародних організацій, є перспективною формою фінансування сталою розвинутою підприємств.

– Бюджетне фінансування – форма централізованого виділення з державного бюджету фінансових ресурсів у вигляді безповоротного, безоплатного надання коштів, інвестицій на розвиток економіки, соціально-культурні заходи, оборону та інші громадські потреби [10, с. 533]. З огляду на високе суспільне значення проєктів сталою розвинутою, дуже великі потреби у їх фінансуванні та низьку «привабливість» очікуваних прибутків від інвестицій у них, великого значення набувають питання державної підтримки фінансового забезпечення сталою розвинутою. Оскільки цілі сталою розвинутою віднесено до національних пріоритетів України, тому заходи щодо їх досягнення будуть стимулюватися і підтримуватися в рамках державних стратегій і політик.

Для здійснення державної підтримки ініціатив сталою розвинутою в зарубіжних країнах застосовуються державні гарантії, страхування ризиків мобілізації ресурсів, надання грантів, преференцій і податкових пільг. Втім, в Україні основною, традиційною формою державної підтримки розвитку тривалий час залишаються бюджетні асигнування. За таких

обставин бюджетне фінансування є перспективним джерелом фінансування сталою розвинутою вітчизняних підприємств.

У Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталою розвинутою до 2030 р.» встановлено, що всі зацікавлені у реалізації даного Порядку денного сторони діятимуть на засадах співробітництва і партнерства. Відповідно, як перспективну форму фінансування проєктів сталою розвинутою доцільно розглядати публічно-приватне партнерство (ППП), що являє собою співробітництво публічної влади та приватного сектора з метою реалізації суспільно значимих проєктів у широкому спектрі видів економічної діяльності, що здійснюється на основі врахування інтересів усіх зацікавлених осіб та розподілу ризиків між партнерами відповідно до їхньої компетентності.

Відповідно до існуючої практики PPP здійснюється у такій послідовності: 1) ініціація проєкту й обґрунтування доцільності його реалізації в рамках PPP; 2) вибір приватного партнера; 3) укладання договору в рамках PPP з переможцем конкурсу; 4) реалізація проєкту PPP, моніторинг його ефективності та закриття. Звичайно, відбір проєктів PPP проводиться на основі критеріїв технологічної можливості реалізації та соціально-економічної ефективності. Для реалізації проєктів сталою розвинутою у форматі PPP зазначені критерії, на нашу думку, мають бути доповнені критеріями екологічності проєкту, тобто критеріями, що дають змогу оцінити його здатність забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем.

Для фінансування проєктів PPP використовують чотири базові моделі: 1) модель державного фінансування, яка ґрунтується на використанні державного бюджету як головного джерела фінансування проєктів PPP; 2) модель приватного фінансування, яка базується на припущенні, що приватний партнер має можливість профінансувати проєкт незалежно від інтервенцій публічного сектора; 3) модель змішаного фінансування, яка передбачає, що обидві сторони PPP – державний і приватний партнери – вкладають інвестиційний капітал у фінансування проєкту; 4) модель, заснована на проєктному фінансуванні, згідно з яким прями кредити без права регресу або з обмеженим правом регресу надаються спеціально створеній у рамках проєкту PPP компанії (SPV).

Результати дослідження міжнародного досвіду реалізації проєктів PPP, здійсненого

автором цієї статті у роботі [11], свідчать про те, що така форма співпраці державних і приватних партнерів широко застосовується у різних секторах економіки, а відповідні проекти мають потужну фінансову підтримку Світового банку, Європейського інвестиційного банку, Європейського банку реконструкції і розвитку, німецького державного банку розвитку Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) та інших міжнародних фінансових інституцій. Отже, ППП доцільно розглядати як перспективну форму фінансування проектів сталого розвитку підприємств, що дозволить мобілізувати значні обсяги фінансових ресурсів широкого кола зацікавлених груп стейкхолдерів – міжнародних організацій і фінансових інституцій, державних органів, приватного сектора.

На підставі проведеного дослідження можемо виокремити такі характерні особливості фінансування сталого розвитку підприємств: створює позитивні соціальний та екологічний ефекти; існує можливість залучення широкого кола учасників – міжнародних фінансових організацій, наднаціональних органів державного управління (в рамках інтеграційних об'єднань), органів державного управління, підприємств державної і недержавної форми власності, банків та небанківських фінансових установ, фізичних осіб та ін.; здійснюється на засадах співробітництва і партнерства з урахуванням інтересів усіх зацікавлених груп стейкхолдерів; широкий спектр джерел формування фінансових ресурсів – є можливість мобілізувати не тільки власні та залучені на національному рівні фінансові ресурси, а й міжнародні державні і приватні фінансові ресурси; поява і динамічний розвиток нових методів та інструментів формування і використання фінансових ресурсів з урахуванням загальносвітових пріоритетів і тенденцій розвитку.

Висновки. Орієнтація підприємства на досягнення цілей сталого розвитку призво-

дить до суттєвих трансформації у всіх сферах його діяльності, зокрема у фінансовій сфері. На підставі аналізу та узагальнення наукових досліджень і нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері сталого розвитку, уточнено поняття фінансового забезпечення сталого розвитку підприємства за рахунок його трактування як сукупності джерел, форм, методів та інструментів формування й ефективного використання фінансових ресурсів для реалізації заходів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку. Встановлено, що фінансування сталого розвитку підприємства здійснюється із залученням широкого кола учасників на засадах співробітництва та партнерства з урахуванням їхніх інтересів, що зумовлює необхідність удосконалення фінансового забезпечення функціонування і розвитку підприємства. Відповідно, в роботі запропоновано: доповнити перелік традиційних джерел фінансування підприємства за рахунок таких джерел, як кредити міжнародних фінансових організацій і ресурси наднаціональних органів державного управління (в рамках інтеграційних об'єднань); розширити спектр форм і моделей фінансування шляхом включення ППП, що є сучасною формою фінансування суспільно значимих проектів і здійснюється за чотирма базовими моделями державного, приватного, змішаного і проектного фінансування; запровадити методи державної підтримки ініціатив сталого розвитку, які використовуються у зарубіжних країнах – гарантії, страхування ризиків мобілізації ресурсів, надання грантів, преференцій і податкових пільг. В ході дослідження визначено детермінанти формування фінансових ресурсів підприємств для реалізації заходів сталого розвитку та доведено, що в сучасних умовах фінансування проектів сталого розвитку вітчизняних підприємств має здійснюватися у таких формах: самофінансування, кредитування, бюджетне фінансування та ППП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e696e&title=NatsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvitku-Ukraina-> (дата звернення: 5.04.2023).
2. Кожухова Т. В. Стратегії фінансування сталого розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 2. С. 218–221.
3. Report of the World Commission on Environment «Our Common Future» : The General Assembly of the United Nations. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/139811?ln=en#record-files-collapse-header> (дата звернення: 5.04.2023).
4. Васильчук І. П. Фінанси сталого розвитку як відповідь на виклики постіндустріальної економіки. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 213–218.

5. Жукова Ю. М. Макроекономічний механізм фінансування науки України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01. Київ, 2000. 15 с.
6. Забаштанський М. М. Фінансове забезпечення комунальної сфери : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Ірпін, 2009. 21 с.
7. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник. Київ : НІОС, 2000. 416 с.
8. Ільчук В. П., Шпомер Т. О. Фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств реального сектора економіки. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 310–316.
9. Діба М. І., Гернего Ю. О. Потенціал фінансування ініціатив зеленого курсу в Україні. *Фінанси України*. 2021. № 2. С. 73–84.
10. Загородній А. Г., Сліпушко О. М., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Словник банківських термінів. Київ : Видавництво «Аконіт», 2000. 605 с.
11. Солодовник О. О. Фінансово-економічна безпека публічно-приватного партнерства: теорія, методологія, практика : Монографія. Харків : Лідер, 2018. 410 с.

REFERENCES:

1. Natsionalna dopovid «Tsili staloho rozvytku: Ukraina» (2017). [National report "Sustainable Development Goals: Ukraine"]. Retrieved from: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e696e&title=NatsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvytku-Ukraina> [in Ukrainian].
2. Kozhukhova, T. V. (2014). Stratehii finansuvannia staloho rozvytku [Sustainable development financing strategies]. *Global and national economic problems*, 2, 218–221. Retrieved from: <http://global-national.in.ua/vipusk-1-2014/84-kozhukhova-t-v-strategiji-finansuvannya-stalogo-rozvytku> [in Ukrainian].
3. Report of the World Commission on Environment «Our Common Future» : The General Assembly of the United Nations. Retrieved from: <https://digitallibrary.un.org/record/139811?ln=en#record-files-collapse-header>.
4. Vasylichuk, I. P. (2015). Finansy staloho rozvytku yak vidpovid na vyklyky postindustrialnoi ekonomiky [Sustainable development finance as a response to the challenges of the post-industrial economy]. *Problems of the economy*, 2, 213–218. Retrieved from: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-2_0-pages-213_218.pdf [in Ukrainian].
5. Zhukova, Yu. M. (2000). Makroekonomichnyi mekhanizm finansuvannia nauky Ukrainy [Macroeconomic mechanism of financing science of Ukraine]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Zabashtanskyi, M. M. (2009). Finansove zabezpechennia komunalnoi sfery [Financial support of the communal sector]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].
7. Vasylyk, O. D. (2000). *Teoriia finansiv* [Theory of finance]. Kyiv : NIOS [in Ukrainian].
8. Ilchuk, V. P., Shpomer, T. O. (2018). Finansove zabezpechennia staloho rozvytku pidpriemstv realnoho sektora ekonomiky [Financial support for the sustainable development of enterprises in the real sector of the economy]. *Problems of the economy*, 2, 310–316. Retrieved from: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-2_0-pages-310_316.pdf [in Ukrainian].
9. Dyba, M. I., Herneho, Yu. O. Potentsial finansuvannia initsiatyv zelenoho kursu v Ukraini [The financing potential of green course initiatives in Ukraine]. *Finances of Ukraine*, 2, 73–84. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2021.02.073> [in Ukrainian].
10. Zahorodnii, A. H., Slipushko, O. M., Vozniuk, H. L. & Smovzhenko, T. S. (2000). *Slovnnyk bankivskykh terminiv* [Dictionary of banking terms]. Kyiv : Aconite Publishing House [in Ukrainian].
11. Solodovnik, O. O. (2018). Finansovo-ekonomichna bezpeka publichno-pryvatnoho partnerstva: teoriia, metodolohiia, praktyka [Financial and economic security of public-private partnership: theory, methodology, practice]. Kharkiv : Lider. Retrieved from: https://eprints.kname.edu.ua/60200/1/%D0%A1%D0%BE%D0%B%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D0%BA_%D0%A4%D1%96%D0%BD%20%D0%B5%D0%BA%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF.pdf [in Ukrainian].